

VERS-FÜZÉR.

IRTA

GÖMÖRI FRIGYES.

Ára 30 kr. p. p.

V E R S - T Ű Z É R .

IRTA

Gömöri Frigyes.

Nem mindent ; de a' mennyit
lehet , magyar irodalmunk ér-
dekében , cselekednünk kell.

KECSKEMÉTEN

NYOMATOTT SZILÁDY KÁROLYNÁL,

1851.

Jámbor énekes ! lelked , dalod ,
E' nemzetre kár pazarlanod !
Van , ki hallja a' kakuk szavát ,
Bércz 's halom rá hű viszhangot ád ;
'S viszhang énekedre léssen-e ?
— Nincs e' nép lelkének ünnepe !...

Tompa Mihály.

A 50.857 Hoff
32074

Számtalanok az ínség és a' szélső nyomorban
sínlő szerencsétlenek hazánkban, 's csak felet-
te csekély számúak, kik azoknak esdő szavai-
ra segélyt nyújtani tárt szívvel és nyitott er-
szénynyel serénykednének; de még sokkal cse-
kélyebb azok száma, kik a' szóval nem nyil-
vánított szerényebbek és műveltebb érzelmü-
ek nagyszerű szenvedéseit észrevenni akarnák
's azokat önkényleg is enyhíteni sietnének. —
Nézz a' szenvedő arczájára 's vonásaiból azon-
nal ki fogod olvasni, miszerint ő segélyre
vár. — 'S e' körülmény indítá alulírtat arra,
hogy jelen csekély munkát sajtó alá bocsájt-
ván, annak tiszta jövedelmével, hacsak egy-
két szenvedőnek is napi szükségét fedezze,
avagy ötlet épen a' legközelebbi éhség' nyomorá-
tól megszabadítsa. — Nem kell hogy szerző előre
kimondja, kiknek javára szerkeszté e' könyvecs-
két; naponkéntiek a' számosak, kik' sorsán
minden jobb érzésű embernek, mennyire te-

heti, segéd keze! nyújtania legszentebb keresztényi kötelessége. — Csekély e' munka, csekély lesz utána a' jövedelem, kevés számúak, kik gyökeres segílyt várhatnának belőle; de hacsak egy-kettőnek is letörlesztetnek könyüi általa: a' cél nem leend tévesztve.

Gömöri Frigyes.

ÚJ-ÉVHEZ.

1851.

„Jobb ember legyél apádnál!“
Igy üdvezli a' magyar,
A' gyermeket, hogyha annak
Tiszta szívből jót akar.

Te is jobb légy, mint volt apád,
Jégbe burkolt új szülött,
'S nyerd el az érdem koszorút
Elhunyt őseid fölött.

Még most minden pillantásod
Üvegfényű durva jég,
'S kopasz földre hamvas égből
Hull alá az erőség.

Öltönyöd a' hideg leple
'S rajta a' fagyvirágok'
Hímzetén rojtként lebegnek
A' jegesült csillárok.

Dajkád, kire eltűnt szülőd
Hitetlenül ráhagyott
Az, — ki Moszkva lángjainál
Ezreket ott fagyasztott.

Nem mondhatnám: légy üdvözölt
 Fagyos új-év általam!
 Mert csak reád gondolnom is
 Merő agály 's borzalom. —

Vagy — igen is: — légy üdvözölt
 Kellemetlen gyermek-év;
 A' legdurvább köntös alatt
 Rejlik gyakran minden élv.

Te is jéghideg öledben
 Dermesztő ruhád alatt
 Ápolod a' virág-, gyümölcs-,
 És a' termény magvakat.

Te a' munkás természetnek
 Több ezredik fia vagy,
 'S fejlődésed mindenkor egy, —
 Érdemed felette nagy!

'S kebleden csupán az ember
 Az egyetlen tünemény,
 Kinek szíve gyakran, mint a'
 Jégtorlasz, olly szirtkemény.

Gyakran, mint a' vad hyenna
 Jégre, fagyra nem tekint,
 'S ember emberek üdvére
 Egy intéssel halált hint.

Aranytisza szép tavasszal,
 Dús nyár 's sárga ősz' ölen,
 Csak az ember ontja a' vért
 Embertársa szíverén.

És ha kannibáli tettek
 Bélyegzék az esztendőt,
 Azt kiáltjuk: gonosz év ez,
 Küldj ég boldogabb időt! —

Nem vádollar lefolyt évek,
 Mit tehettek róla ti,
 Hogy az ember böszült karja
 Testvér-életet olta ki.

Ide új-év! kandalómhoz!
 Felszított már melege,
 Még a' fűtött szobának is
 Van ám némi kelleme.

Térj be hozzám 's melenged fel
 Kint didergő tagjaid
 Kandalómnál, — majd korábban
 Üdülnek ki napjaid. —

'S azt kívánom: szárnyaidnak
 Gyors legyintési alatt,
 Nagyot fordúljon a' világ
 Mindenik égöv alatt.

Minden ember üdvözöljön
 Szelid arczczal tégedet,
 'S hozzon a' sors szeretetben
 Kebleden jobb perczeket.

„'S több ember legyél apádnál!“
 Így üdvezli a' magyar
 A' gyermeket, hogyha annak
 Tiszta szívből jót akar. —

H A J N A L.

—

Hajnalodik, — az arany kapuknak
 Szárnyai föltárva vannak,
 'S rózsahímes körben dísz szekerén
 Hajnallik Aurora ölen.

Az ég legmagosb aether honától
 Kezdve 's a' föld domborától
 Az üresség szüz pirral árasztott,
 Gyöngyül látni a' harmatot.

Zsibongva kél az örök természet,
 Lennie oh milly élvezet;
 Ég felé megy első sohajtása,
 A' nap felé pillantása.

Barbáriában a' hím oroszlán
 Önérzete, kél hatalmán,
 Meg-meg rázza aranyos serényét
 'S néz a' hajnaló napon szét.

Alpesek csúcsán a' madár-király
 Felcsattog 's a' nap iránt szál,
 Ohajtaná látni a' szép hajnal
 Honnét bújt ki áldásival.

Zsongva röppen el a' méh lakából,
 Kaptára tárt ajtajából,
 'S az új napot üdvözlő virágnak
 Ezrein nyoma csókjának. —

A' parányi hangya gyors futásán
 Meg-meg áll hajnal hasadtán,
 'S pontnyi fejét ég felé forgatja,
 Titkát kilesni ohajtja.

Az emberek között a' gyors kertész
 Pitymalatra örömmel néz,
 Növényei élénk színezetén
 Új derű leng hő érzetén.

Eltűnt az éj rettentő hadával,
 Az elemek haragjával,
 Szél dühöngött, — csattogott a' villám
 Nehéz felhők átszakadtán.

Csikorgott a' rengeteg kínjában,
 Nyögött a' törzs fájdalmában,
 Orkán csapdosott csomós gyökéhez,
 Alig volt remény éltéhez.

'S e' végső ítélet rettenete
 Csaknem mindent eltemete;
 Hinned kell vala: hogy a' föld 's az ég
 Egybe roskad a' mindenség.

Hinned kell vala: — e' dulás után
 Nem is lesz hajnal soha tán;
 Vagy ha lesz is — , kesergő arczája
 Nem lesz más , mint a' bú árja.

Szomorú-fűz a' kertész támasza ,
 Fel az égig szál fohásza ,
 Mellette áll bádog öntözője
 Rá süt a' nap verőfénye.

Fövegét hónalá hajtogatta ,
 Nagy istenét úgy imádta :
 Hálát monda , hogy a' vad éj után
 Mindent éltet napja korán.

'S visszagondol egyszersmint honára ,
 Annak letűnt siralmára ,
 'S nagy harczai éjére
 Az elhunytak sírkövére.

'S átgondolja az utófájdalmat ,
 Melly még most is szíveig hat.
 Sajgó a' seb , mellyet egymáson a'
 Szenvedély dühe megnyita.

És a' kertész felsohajt magában
 Virágai dísz sorában :
 Lesz-e illy virágzó szép hazája ,
 Lejáratván borzadálya ?

Add istenem! monda ő: hajnalát
 Megérnem 's tűnni fájdalmát:
 Hogy mindenki abban boldog legyen,
 Testvér testvért hön öleljen.

Hogy mikép az ég viharja után
 Virágaim koszorúján
 Új élet van: — úgy virulnék fel a'
 Szülő földem — e' szép haza.

LINÁHOZ.

Mit szomorgasz? — jöjj karomba,
 Szívem gyöngye szép leány!
 Lezúgott már a' fürgeteg
 Véres multak alkonyán.

Jöjj karomba! szent a' béke!
 Nem riaszt a' harczmoraj;
 Nem zúg feléd száz ajakról
 A' nyomorszó, és a' jaj!

Szent a' béke! — nem viharzik
 Dúlt kedélyek' tengere;
 Nyugodtan ver a' nemzetek
 Felcsigázott szívere.

Nem viharzik egy szebb jövő
 Hajnalán a' magyar ég;
 Mert nemzetét élni hagyja
 A' nagy isten, élni még!

Egy szebb jövő! hajh! mi üdv ez,
 Keblem bánatárjain! —
 Élni fog a' megtört magyar
 Annyi küzdés romjain. —

Fátyolt oda — sűrűt mint a'
 Fenyvesek font ágai —
 Hol az évig csapdosának
 A' borzalmak árjai.

'S jöjj karomba! mit szomorgasz?
 Szívem gyöngye, szép leány!
 Lezúgott már a' fürgeteg,
 Véres multak alkonyán. —

SZERELMEM.

Szívem érted ég leányka!

Oh, de hányszor esküvém:

Charon ingó csolnakán is

Szellemeddel játszom én!

'S hő szerelmem vadmorajban

Harczmezőn a' vérfolyamban,

'S hol a' kéjár fölmerül,

Ünnepet csak érted ül.

És te mégis féltesz engem,

'S búra szegzed arczodat;

Nappal éjjel egyre vívod

Szívemészto' harczodat. —

'S tünde bájú kellemidnek,

Tiszta, szűz erényeidnek

Nyílt egén a' fellegek

Olly mogorván lengenek!

Nézz a' multba, hol Charidis,

És a' bércek éle állt;

Hol a' harcok tengerében

Ős hajónk fenékre szált.

Nézd a' sirt — kereszt fölötte —

Mellybe ármány eltemette

Pártduhével e' hazát,

Ráborítva fátyolát.

'S én e' hazát, ezredéves
 Küzdterén hogy elbukott,
 Hőn imádni elfeledjem;
 Mert a' láng kihamvadott?
 A' láng, mellynek üdvsugára
 Mint a' nap dicső koránya
 Félvilágon áthatott,
 'S egy szép multat alkotott.

Nem, leányka, véle osztom
 Még ma is szerelmemet,
 Bár veszítsem el miatta
 Földi mennyem, üdvemet.
 E' hon első bús szívemnek,
 Tárgya forró érzetemnek;
 'S azt ha tűrni gyenge vagy,
 Gyáva nő, — magamra hagyj!

Vagy, ne hagyj el Nina, lelkem,
 'S törd, ha csókom osztva már:
 Rózsa arczod és a' földdé,
 Melly dicsőbb jövőre vár.
 Egy új világ áll előttünk,
 A' sors keze ör felettünk;
 Int, 's a' magyar élni fog
 Míg a' földön él a' jog.

RAB A' KÖLTŐ...

Rab a' költő szellemvilágában,
 Lepattogtak lantja húrjai;
 Egy maradt csak újabb korszakában,
 Egy húr csak, 's azon panaszai.

Eldobom lyrám,
 Költő nem leszek;
 Tőled, vert hazám,
 Vég bucsút veszek!

Elhagyom hazám egy szebb világért,
 Hol szabad lesz költenem dicsőt;
 Hol seraphok égben dallamaért,
 Istenítik még a' verselőt.

Hol az észvilág
 Nincs határ között
 És a' hit 's remény,
 Fénybe öltözött.

Szellem ott 's a' szíverő dagálya
 Törhetetlen élveket teremt,
 És a' költő végtelen hatálya
 Zöld babérba fűzi a' jelent.

Hallgat itt a' lant,
 Zugban tévedez,
 Búdalt is csupán
 Néha zengedez.

Szép hazám! költők dicső világa!
 Isten véled mind örökre hát;
 Holt betűvé válnom oh mint fájna
 Báj öledben 's várni hajnalát —

Egy messze kornak,
 Hol majd lantomat
 Fölszerelve jól,
 Zengjem dalomat.

Úgy: de nem csak költő, — e' hazában
 Honpolgár is volnék én talán?
 'S mint olyan maradnom kell bajában
 Bár örök vész dúlna homlokán.

El nem távozom
 Néma, bús leszek,
 Nincs mit zengenem
 'S így honn elveszek.

Nincs mit zengenem? volt-e életünk
 Árpád vérhadától ekkorig,
 Olly hullámozó mint ma? és mi velünk
 Bánt-e így a' sors tíz századig? —

Van tárgy ott elég,
 Voltak hősök is:
 'S nincs már e' hazán
 Csak egy dalnok is?

Van; de rab ő szellem-világában,
 Lepattogvák lantja húrjai;
 Egy maradt csak újabb korszakában,
 Egy húr csak, 's azon panaszai.

Vagy mit daljak én
 Rozzant lantomon,
 Hogyha nincs öröm
 Zúzott honomon ?

Zengjem, mit lehet: a' bort 's szerelmet ?

'S közelgő tavasz virányait,
 A' férfi erőt, a' nő kellemet,
 A' nagy természet dicső bájait ?

Patak csörgését,
 Csattogány dalát;
 Tarka pillangót,
 Az ég harmatát ?

A' nagy természet isten remekje,
 Egy örökké nagyszerű poesis;
 És a' lángész tönkre semmisülve,
 Hogyha zengené ezerszer is. —

Bort a' Fóti-dal,
 Láng szerelmeket
 Hímfi monda már
 Szebbnél szebbeket.

Mit szabadna, nincs eröm leírni,
 A' roppant természet édenét;
 'S hő szerelmem úgy kell rejtegetnem,
 Mint a' kis lány, első érzetét.

Jobb a' szép remény
 Sötét valónál,
 Ninám szívölő
 Kétes szavánál.

'S így rab a' költő szellem-világában
 Lepattogvák lantja húrjai;
 Egy maradt csak újabb korszakában,
 Egy húr csak, 's azon panaszai.

Eldobom lyrám!

Költő nem leszek;

De veled, hazám,

Élek, vagy veszek.

I.

Rád nézek, — ha a' sors vas karával
Orozva, vagy nyiltan átölel,
Zúzott szívemnek, ha — fullánkjával
Armányt szöve — csak vadúl felel.
Mindent felejtek égő szemedben;
Hydrák, vagy fortunám légyen az
Ott, hol üdvet osztó kellemidben
Zöldel virágdúsan a' tavasz.

II.

Milliók között, —
Ar nők éden világában
Ritka gyöngy valód
Isten műalkotmányában, —
Ha olykor szebb jelent
Ohajtok önön magamnak:
Zengem szerelmét Marimnak.

III.

Flememben vagyok,
Midőn zengni hallom szép neved,
Magasztaltnak érzem
Artatlan szelíd jellemed!
Ha nem volna vizás,
Olykor még ma is a' forrongó világ,
Zöldelnél keblemen te — a' legszebb virág!

IV.

Eltűnt már a' jeges tél,
Liliomon leng a' szél;
Itt is ott is a' tavasznak
Zsenge bimbai fakadnak. —
Valomkép a' mult 's jövő,
Ha jelenünk kedvező.
Oh! — perczeit ne vesztegesd,
Zúgó vihar vet nekik lest.

V.

Ne felejts — örökké viruló —
Intett rám kéklő szemedből,
Nyájas arcod üdvsugárzata
Athatott lelked mélyéből;
Hálám mindörökké néked éljen,
Omladékan is e' földi létnek
Zengje szent dalokban hő szerelmem!

VI.

Vartatlan korodnak édenében,
Gyönyör és az élvek
Nyíló virágainak kelyhében
Erényid fénylenek.
Százsor boldog, kit a' végezet
Helleni szépségedhez vezet;
Hezerszer áldva, kit erényidnek
Zöld koszorúi sárga körzenek.

VII.

Jól felhasználj perczeidet,
Tgy nyered el a' koszorút
Iantom, mellyet számodra font,
Videáломhoz az az út.
Halmaimnak egyetlen tárgya vagy,
Zhön imádom ott is lényedet;
Zolly hön hiszek tiszta szerelmednek
Zengve üdvözlöm szép lelkedet.

VIII.

Tehet-e szebb, lehet-e dicsőbb lény ;
Isten remek világában,
Napunk alatt, mint te vagy oh Linám!
Varpádunk dicső honában. —
Hozzon a' sors derűt vagy borút rám,
Zomlóm, leány, tiszta szerelmednek
Zsámolyához — e' legszebb erénynek.

CSATAMEZŐ.

A' harczy morajnak vége van barátom,
 Öldöklő hős karok tusáját nem látom.
 Nem a' zománcz élű fegyver villogását,
 Sem a' megszilajult mének tombolását.
 Szétnézhetünk immár magán a' harczmezőn,
 E' mértföldre nyúló vérázott temetőn.
 Nézzünk körül 's lássunk leölt ezereket
 Halál-vonaglásban számos sérülteket.
 Kik a' kínok miatt kétségbeesetten
 Vérükben fetrengnek itt a' gyepезeten.
 Menjünk még előbbre, amott is hevernek
 Négyen egymás felett, — azok kik lehetnek?
 Hősök, — vitéz ifjak a' tisztí osztályból,
 A' legvakmerőbbek compániájából.
 Főtisztek voltak ők, derék hadastyánok,
 Felséges, dicső volt hősi kimúlások.
 Egy tömegben küzdtek vitéz társaikkal,
 'S tömegben hultak el közkatonáikkal.
 És ez a' gyönyörű, fiatal levante,
 Huszadik évét még túl aligha lépte.
 Termetre milly deli, milly szép arczulara,
 Szegény jó anya, te várhatsz hős fiadra!
 Tán most is remegve aggódol miatta, —
 Él-e fiad, vagy már a' harcz elsodorta.

Szegény édes anya, ott a' Duna alján,
 Halálos lövés van szép fiad homlokán.
 A' hetvenegyedik zászlóalj itt küzdött,
 Saját homlokára hősen babért tűzött.
 Élet halál harcra bajnokúl síkra szállt,
 Golyók záporában mint a' szirt úgy megállt.
 Milly sűrűn hever a' legénység egymáson,
 Nem maradt fent semmi nálok a' rováson.
 Némellyek ruhái már le is vonattak,
 Itt a' hely, a' hol a' rangra mit sem adnak. —
 Igen; de emez itt parancsnok volt talán,
 'S im most leketlenül fekszik a' föld hátán. —
 Keze olly gyöngy fehér, mint a' fehér márvány,
 Milly díszes lehetett a' kard markolatján.
 És ez egyik újján gyűrű ragyoghatott,
 Mellyet arájától harc előtt kaphatott.
 Szánandó hölgy te honn, — ne várd kedvesedet,
 Nem keres fel többé ő soha tégedet.
 Milly férfias szépség! milly édes mosolygás
 Ül most is ajkain, arczája milly pompás;
 Tán zászlaja mellett hullott le a' porba,
 Utolsó csepp vérig vitézül harczolva.
 Könnyen és sebesen és örömmel hunyt el,
 Irígylendő sorsa teljes dicsőséggel.
 Amott a' lengyelek lándzsás lovassága
 Támadt, és határzó lön elszánt csatája.
 Számos holtat hagyott küzdelme mezején,
 Száz meg száz fekszik ott egymásnak tetején.

Itt egy tárogató hever széttiporva ,
 Attakra fúta azt ma reggel bajnoka.
 Nincs már a' lélekzet , melly azt átlehelte ,
 A' bajnok szivét egy kardhegy átszegezte.
 Hát ott az a' lándzsa , milly tétlenül hever ,
 Tán e' kar forgatta , ezer meg ezerszer.
 És e' test emitten görcsösen összedült ,
 Mennyit szenvedhetett , míg hős vére kihült.
 Eltorzíták a' mély fájdalmak arczáját ,
 Nyolczszor döfte testét egy ügyes szurony át.
 Fő nélküli tözsök fekszenek amottan ,
 Pattogzó golyóktól szélyel szaggat ottan ;
 Rögtöni , borzasztó , mégis kegyes halál ,
 Boldog a' vérmezőn , a' kit illykép talál. —
 De hát ezek lejobb valjon kik lehetnek ,
 Vonaglások között , kik fel-fel ütődnek ?
 Összetört vitézek , sebesült csatárok
 Kínaikban segélyt karjainktól várok.
 Üdv nekünk , hogy a' sors bennünket így szeret ,
 Miszerint nyújthatunk nékik segély kezét.
 Messze elhangzott már a' csaták moraja ,
 Nem rettent bennünket a' csatázók zaja.
 'S kivévén a' számos sérültek nyögését ,
 És a' halál hordók fásult csevegését ,
 Olly némán halgatag a' véres harczmező ,
 Mint a' kegyeletes , leggyászosb temető. —

K. NINA SÍRJA FÖLÖTT.

(Elhunyt Január 16-án, 1850.)

Itt állok zúzott kebellem,
 Megsemmisülve sírhantod felett;
 A' sors fagyasztó kezével
 Télben vont rád végső örök telet.

A' dicső koránynak
 Rózsahímes ölen,
 Virágzott korodnak
 Bájteli küszöbén:

Kebled élvek árját
 Soha nem szívhatta,
 'S most örök álmodon
 Nyugszik a' sírhantja.

Isten remek műve voltál,
 Szív, lélek és külső alkotodban;
 Kajánúl nézett a' halál
 Illy gyöngy tökélyekre egy alakban.

'S rád lehelve szóla:
 „Jöszte lányka velem,
 Elyseum küldött
 Illy virágért engem;

Az égi kertésznek
 Oltója én vagyok ,
 Minden díszvirágot
 Fel égbe ragadok !“

Rád lehelt ő , és kimúltál
 Hagyva nekünk örökös bánatot ,
 Szellemed ugyan ránk talál ;
 Oh! de hol van szelíd arczatod ?

Fehér koporsódra ,
 A' mellybe záratott ,
 Első dobtam alá
 Sötét rög-darabot.
 És utána küldém
 Hő szívem szerelmét ,
 Melly szent emlékednek
 Míg ver , sohasem vét.

Rövid tizennyolcz év után
 Koporsódon leng a' szüz koszorú ,
 'S fent egek magas sphaeráján
 Tiszta lelkedhez távol a' ború.

Kifejezhetetlen
 Üdveket élvezesz ,
 Angyal seregek közt
 Méltó helyet veszesz.

A' sors sokalt nekünk
 Tégedet jó leány ,
 Elragadt , hogy teljék
 Ott fent is a' hiány.

'S itt állunk mi tört kebelrel,
 Megsemmisülve sírhantod felett,
 Ki mindenét vesztette el —
 Jó anyád — kér vissza mint egyetlent.

A' szivélyes lányka
 Rózád — jó barátnéd —

Itt áll, néma bánat

Fogta el kebelét.

És a' hölgy-koszorú
 Könyharmattal áztat,
 Elvesztvén köréből
 Egy szép virág szálat.

* * *

Nyugodjanak immár a' béke honában,
 Szétporló tetemid a' sír mély gyomrában.
 'S ha majdan szellemünk tieddel egyesül,
 Szívünk legfőbb vágya fényárban létesül.

A' FOLYAM VIRÁGAI.

Locsog a' hullámzó
 Folyamnak dagálya,
 Letűnt vállairól
 A' jegek hártýája.
 Kígyózva sikamúl
 Halk morajjal elé,
 Virágzó alföldnek
 Dús rónái felé.

Elhagyva a' vad éjszakot,
 Siet élni boldog napot,
 'S élvezni a' báj-korányt,
 Látni szép magyar leányt.

Ott a' hegyek között,
 Szirtek lábainál,
 Ott is zöld az erdő
 Tavasz fuvalminál;
 'S bokrok sürejében
 Virányt is találni,
 Rengeteg szélében
 Szép leányt is látni.

Csakhogy későn 's küzdelemmel
 Békül ki az elemekkel,
 Ott az éledő korány,
 Későn vídul a' leány.

Locsogva folydogál
 Síkon az új vendég,
 Keblét melengeti
 Tűzgömbjével az ég.
 'S pajzánúl folydogál
 Virány-szegélyzetben;
 De mégsem tud lenni
 Elégült szivében;
 Mert nem hajol kebelére
 A' virágok dísz füzére;
 Hej pedig, itt a' korány
 'S olly szép a' magyar leány!

Egyszerre megdöbben
 A' folyam árjában,
 Több élő virágszál
 Bukkant rá futtában.
 Az alföld legdicőbb
 Magyar leányai,
 A' női világnak
 Legszebb virágai:
 Zöld bársonyú partra szálltak,
 Illat-ár között tanyáztak.
 'S halkán szól a' folyam-ár:
 „Hő szívem reátok vár!“

Szelídül a' hullám
 A' folyam medrében,
 Hitte, — tán vagy egyik
 Hozzá nyúl kedvében:
 „Háttha picziny lábát
 Meg is csókolhatnám,
 'S gyöngy-virágszálomnak
 Dicsekve mondhatnám!“

Igy szólt a' folyam magában,
 'S majd kizajlott haragjában
 Partjára; — mert hogy figyelt,
 A' leány mind talpra kelt.

Talpra kelt a' leány —
 Igaz — egyedül egyig;
 De a' partvidéktől
 Épen nem menekszik.
 'S a' folyam hulláma
 Csattog örömében,
 Alig tud megférti
 Dagadó medrében;
 Mert a' mit most szemlélhetett,
 Félvilággal felérhetett:
 Övé lőn az ég alatt
 A' legdicsőbb feladat.

Virányos partjain
 A' sötétlő hajak,
 Hó vállakon alá
 Fürtönként omlanak;
 'S a' dagadó kebel'
 Kerekded halmai,
 Köfaragvány' remek
 Minta példányai.

 És a' gömbölyű idegzet'
 Gyönyöre az éig vezet.

 Látta ezt a' folyam-ár,
 'S menne — de még többre vár.

Egyszerre susognak
 Partszélen habjai,
 'S bent úsznak a' hölgyek
 Gyöngyfehér izmai.
 És így lágy kebelén
 'S mélyedő ölében,
 A' legszebb virágok
 Lengenek széltében.

 És maga az ifjú folyam
 Olly izgatott, olly nyugtalan,
 'S tovább már nem tűrheti,
 Őket csókban fürdети.

„Szép magyar leányok! —
 Nyájasan kérlek ő —
 Tartsatok én velem,
 Keblem olly tiszta, hő;
 Gyengéden ragadlak
 Viránydús keletre,
 Gyász fiúk várnak ott
 Forró kebletekre!“

’S virágait le is vitte;
 De a’ határon kitette,
 Oh! fájdalom; — mert vele
 Nem lévén útlevele.

„ET NOS FLORUIMUS....“

Egykor mi is virágzottunk,
 Volt pénz, búza, bor elég;
 Vig toborzót járogattunk,
 Ránk is mosolygott az ég!

Magyar leány kacsintása
 Holló sötét szemekből,
 Ránk világolt, mint a' sugár
 A' pitymalló egekből.

Volt pirajkú szép menyecskénk,
 Csókra termett, csókra lett, —
 'S bár regényből nem tanulta,
 Mégis olly hön szeretett.

Este gyakran összeültünk,
 Volt ezimbora víg — de hány? —
 Recsegett a' bögő húrja,
 Izzadt belé a' czigány.

És a' kártya pénz-dagállal
 Majd apállal környezett,
 Rajta gyakran alig hogy a'
 Becsület is nem vészett.

Bor, menyecske fölhevíté
 Agyvelönk 's a' szíveket,
 'S dicső magyar dalainkban
 Leltünk ritka gyöngyöket.

Koczeitottunk 's újra ittunk
 'S éltettük e' szent hazát,
 'S minden becsületes embert,
 A' ki cselekszi javát. —

Mit is törte volna vállunk?
 A' világ rajongása,
 Az enyészet ígyis, úgyis
 Sírunk gödrét megássa.

Don Quixoteok porba hullnak,
 Nagy Fridrik a' sírba száll;
 'S ott a' fok, hol a' prokátor
 Siker nélkül allegál.

Hajh! mert az ég derül, borúl,
 Van korány, van alkony is,
 'S a' bús éjnek hamvlepelje
 Elborít nem vártan is. —

Hattyú-halmok domborát a'
 Sorvadás kemény tele,
 'S a' kerekded arcz virányit
 Undokúl fagyasztja le.

Összegörbed , a' ki hajdan ,
 Mint a' vasmez álla ott ;
 Sír a' hangja 's lábbajának
 Hű barát a' sétabot. —

Még ránk ugyan nem hunyorgat
 Zsarnok évek sas szeme ,
 És az őszhaj fürteinkben
 Csak keservink számjele.

És e' keserv , mint a' szamum'
 Öldöklő sivar szele ,
 Létünk dörgő ne továbbja
 'S gyász pecsétés levele.

A' ki mindent halni látott ,
 Halni üdvet , és reményt ;
 Keblén annak hit 's szeretet ,
 Vesztve látja önbecsét.

'S a' nagy multak tűzhelyéről ,
 Testromok morzsáiban ,
 Csak a' szív és ész maradt meg
 Sorsunk hánykódásiban.

TÁJÉKOZÁS.

Rá lestem a' szép leányra,
 'Tükre előtt áll vala,
 Újjai közt gördült alá
 Hullámozó szög haja.

Gyönyörködött arczájának
 Ritka szép vonásain,
 Kéklő szemén, dombor ajkán
 'S hattyú-fehér vállain.

Felsohajtott: „oh ha most illy
 Egyszerűnek látna ő,
 Mint ölelne, mint csókolna
 A' leghívebb szerető.“ —

'S bedobbantam a' terembe
 Égő keblem szárnyain,
 'S már már érzém heves csókját
 Kellemteljes ajkain. —

De a' szép lány felsikoltva
 Mint a' zerge elsuhan,
 'S dorgál, hogy az illemszabály
 Merényemtől messze van.

Pedig nyilt hely't felém símul, —
 'S kell hinnem, hogy szerelme
 Tisztán enyim, 's csak az bánt még,
 Hogy szét villog kék szeme.

'S ha üdvözlöm szobájában,
 Hol a' magány mindene,
 Nem nyájas, sem engedélyes
 'S elsötétül kelleme. —

Szemérmes még, úgy gondolám,
 Ez lesz első szerelme,
 Mellyet talán még tölem is
 Rejtegetni szeretne.

'S tájékoznom kelle magam,
 Mert minden azt súgta már,
 Szeret a' lyány, kérném meg őt,
 Várom tovább igen kár.

„Lóráám! lelkem, az oltárhoz
 Viendem önt rögtön én,
 Meggyözödtem régen úgy is
 Forró keble szerelmén!“ —

'S mintha égből hulltam volna
 Föld hátára, — a' leány
 Felkaczagva mond: nem kap ő
 A' kóróknak szárazán.

Meglepetve odébb álltam ,
 Tájékozván magamat :
 Gyenge a' lány 's a' szerelem
 Érzelmére még nem hat.

'S lestem tovább : 's ördög pokol !
 Titka kulcsát meglelém ,
 A' jó szülők' tilalmára
 Szép uracsot tett elém.

'S ott a' kertek' árnyas alján ,
 Lombok sátra rejtekén ,
 Kéjelegve ült a' lányka
 Imádottja hév ölén. —

'S eggyé forrván a' két kebel ,
 Tájékozám magamat :
 Itt nem kerül reám a' sor ,
 Csehül üt ki a' kaland !

O, ÉS ÉN, ÉS A' VERES BOR.

Torkom kiszáradott, mint
 Az országút pora;
 Mert hasztalan! biz én már
 Öreg legény vagyok!
 Bor nélkül, vízlucokban
 Nyárban is megfagyok. —

Tompa Mihály.

Iszlak! iszlak; — oh hogy ne innálak:
 Szív-virágaimnak öntözője!
 'S búbanatim gyászos siralmának,
 Tenger-árként hullámba döntője!

Megiszlak én amúgy jó modorban,
 Itcze számra, — mesz'lyes poharakból;
 Mert csak akkor látom át magamban:
 Több hasznom sincs éltem világából.

Bort hát ide, hordók közepéből!
 Sötét színűt, mint a' kiontott vér;
 Avagy hozz a' pincze-gádorából
 Pecsételt bort, az is csak annyit ér!

'S mi koczintsunk, Herr János barátom!
 Nem is cím, ha németül nincs mondva:
 Becsüljük meg egymást minden áron,
 A' mai műveltség azt javallja.

Voltunk már „kend“ is egy más világban,
 Veres bornak hatvanad csepjén túl;
 Pedig most a' jobb borok árjában,
 A' kis pokol gyakrabban kitágúl.

Most a' pinczér is kezünkre szokva
 Fél meszelyt ha kérünk, két itcze jár,
 Csak úgy habzik, felénk mosolyogva,
 'S hogy rá intsünk, reszketve alig vár.

Nem tokai, — nem ménesi bor ez,
 Jó veres bor, legjobb kecskeméti, —
 Néhány pint belőle csakúgy letesz
 Mint a' bajszesz, — a' Lacrima Christi. —

Ha mi ketten, Herr Johannes és én,
 Ott a' zöld asztalnál együtt ülünk,
 Mellynek kerekre mért területén
 Bor-kliensek vannak előttünk:

Mi azokkal, mint a' gólyakirály,
 Pártfogoló kegyelettel bánunk,
 Mindegyik részén szent igazság áll,
 Ott mi senkit közülök nem szánunk.

'S mindön már a' perköltség öszletét
 Felróvtuk: hogy főnk szédül miatta,
 Akkor a' felebbzés engedélyét
 Ülésünk más napra elhalasztja.

Hej! János barátom, tíz az óra,
 Csendőr áll ott kettő fegyveresen;
 Menjünk, úgyis arczom 's az ön orra —
 A' nádvágó — lángol tűzveresen.

Menjünk; de csak úgy, ha a' föld háta
 Lábunk alul ki nem csuszamlanék,
 'S ha a' kántorház ős pocsolyája
 Elnyelni minket nem iparkodnék.

Ne mosolygjunk tovább, — ön a' borra,
 A' bor pedig én rám, — olly nyájasan.
 Rá sem lelünk majd már az asztalra,
 Mellyre még most könyöklünk biztosan.

'S menjünk legalább a' kripta aljig,
 A' nagy templom zöldelő tövéhez,
 Egyik méltó őünk benne nyugszik:
 Ember! — ott hajnalig megpihenhetsz!

'S ha lesz némi kis lég még tüdönkben,
 'S kitelik egypár okos szó tőlünk,
 A' mi legjobb rövid életünkben,
 Álmunkban is csak arról beszéljünk.

Iszlak borom! — oh hogy ne innálak
 Szív-virágaimnak öntözője!
 'S búbanatim gyászos siralmának,
 Tenger-árként hullámba döntője!

HELYES MONDATOK.

I.

Nem tudhatja a' halandó
 Csalhatlanúl soha sem :
 Hogy a' holnap mit hozandó ,
 Tettekben majd mit terem ;
 'S mégis mindég jót reménylve
 A' jövőért esdekel ,
 Míg nem a' sors várás közben
 Sírjához juttatja el.
 Igaz , — legszebb ajándoka
 Életünknek a' remény ,
 Mindég derült a' homloka ,
 A' kit körz e' tünemény.
 'S egyik lábbal már a' sírban
 Nem hiszi az áldozat ,
 Hogy a' jövő pillanatban
 Halál-álmát aludhat.

II.

Apró emberkék
 Rá kényszerülvék ,
 Cselekedni igen sokat ,
 Naggyá tenni ön magokat.

Nagyoknak elég ,
 Hogy az istenség
 Oket közénk helyezettte ,
 Nagyságukig fölemelte.

Kisded hegyeknél
 Ama vágyunk kél :
 Ha minél több erdőt 's érczet
 Iparunkhoz felidézhet.

Nagy hegy-oldalak
 Mitsem adjanak , —
 Már csak roppant magasságuk
 Megérdemli , hogy csodáljuk.

III.

A' ki a' kétes jövőről
 Csak könnyelműleg beszél,
 Nem szereti az ön magát,
 A' jobb ember tőle fél. —
 Igaz ugyan a' bölcs férfi
 Bele szoktatja magát
 Az időbe , nevelje bár
 Örömét , vagy fájdalmát ;
 Mindazáltal figyelme van
 Már ma a' jövő napra ,
 'S lehetőleg elkészülget
 Az adandó dologra ;

Mert ki nem vet hogy arasson,
 Hasonlít az órához,
 Melly előre nem jár, hanem
 Visszafelé kalandoz.

IV.

Magasan állsz azok felett
 Drága bársony-ruhában,
 A' kik talán szükölködnek
 Selyembogár szálában;
 Mindazáltal, te önmagad
 Erény 's tettek hijával,
 Alább állsz ama bogárnál,
 Dicsőbb az fonalával.

V.

A' ki gyakran vissza- visszanéz,
 Elbukása igen könnyen kész.

VI.

A' fa, mint fa, életeddel
 Közel kapcsolatban áll,
 Mint kisednek bölcsöd vala
 'S vessző lovad, hinta fád. —
 Mint gyermek másztad ágait,
 'S mint ifjú felkerested
 Virágait, — és mint férfi
 Gyümölcsét lesegetted. —

Mint elaggott, csak árnyékát
 Keresgetéd néha fel,
 'S utoljára négy szál deszka
 Zár e' szép világtól el.

VII.

Rablók fosztják meg az embert
 Vagyonában ollykoron;
 De főbb rablók a' vágyak, ha
 Győztek indulatidon.

Az elsőktől megmentheted —
 Ha egyebet nem — életed,
 Utóbbiak azt cselekszik,
 Becsületed is elveszik.

VIII.

A' gyengét is fölemelni
 Elég erős a' sors karja,
 Hogyha azt tenni akarja,
 'S hála érte ő neki.
 Ámde a' ki önerőből,
 A' poroknak éjeléből
 Magas fokra felléphetett,
 Erős csupán az lehetett.

IX.

A' dolog mindenkit illet,
 Szerez édes örömeket;

Kétszeresen illet szegényt,
Megragadnia kell önkényt.

Adj hát munkát a' szegénynek,
Tetteid úgy megdicsérnek,
'S ne arass bár hála-könyvet,
Legalább megmented ötet.

X.

Hogy a' szép bejuthasson
Szívünk rejtekébe,
Nem szükség hogy kutasson
Vezetőt eléje;
Mert a' belérzelemnek
Mennyei sugára,
És a' lélek üdvének
Leggazdagabb tára,
Befogadja készséggel,
'S nem fürkészhet okokat:
Az emberek szívére
A' szép miképen hat.

XI.

Szánod, ha a gyermek újja között
A' lepkének szárnya éke
Szétporlik, — 's te még sem bánod
Ha jobb kezed fegyverzéke
Az állatot rútol nyomorgatja;
Pedig hidd el: közelebb áll hozzád,

Mint te állsz az angyalokhoz,
 'S nem ritkán az emberek jobbánál,
 Számodra több hasznot is hoz:

Kétségbe ezt senki nem vonhatja.
 És te mégis azt műveled,
 Ellentétben állsz önveled:

Kínozod az állatot,
 Sérted a' nagy alkotót! —

XII.

Magas a' cél, de magasabb —

Kell hogy legyen akaratod,

Ha már ama messze útat

Bevégezni is ohjagod.

A' ki csak annyit hajt végre,

Mennyit cselekednie kell:

Az csupán csak a' számadást

Hibátlanul végezte el.

XIII.

Kezet szívre, 's valjuk meg őszinte:

Gyengébb percünk nincsen-e?

'S ki az, kinek nem volt volna ollykor

„Bánom“ cselekedete?

Csak a' csalódás volt mind örökké

'S lesz kimentő kútfeje,

A' bűnöknek 's forrásában

Mindig újul ereje.

XIV.

Ki nem ügyel a' fa-gyökre ,
 Törzsét 's koronáját sem
 Fogja jól ápolni soha ,
 Kedv kell ahhoz 's türelem.
 A' ki megelégedetten
 Nem feküdt le ágyára ,
 Nem hoz annak a' szép hajnal
 Örömeket számára. —
 Ki a' közelt figyelmére
 Méltatni nem hajlandó ,
 Az a' távont hogy elérje ,
 Nem lehet soha méltó.
 Mind hasztalan tanulja azt
 Az ember a' mit tanul ,
 Hogyha abból ugyan akkor
 Gyökeresen nem okúl.

XV.

Hogyha vasfogód van
 Tedd azt az okosat:
 Azzal 's ne körmőddel
 Csípd meg a' parazsat.
 'S hogy társas körökben
 Nyelved meg ne verjen ,
 Beszéded megfontolt
 'S válogatott legyen !

LUGOS.

(Töredék.)

Három hős, mind három rettegett hadvezér,
 Zaklatott tigrisként Lugos terére ér.
 Magyar forradalmi törhetlen bajnokok,
 Bem, Guyon és Kmeti, állnak ott egymagok.
 Hadtesteik futó tábort képezének,
 Végromlásuk elé sas-szemekkel néznek.
 Még egyszer csattog a' kakas fegyverükön,
 'S hős-halál' várása ül fásult keblükön.
 És a' huszár' lova nyerít rémteljesen,
 'S fölötte a' huszár dörög nagy dühösen.
 Villámlás ő most is a' csaták' mezején,
 Átvág a' kartácsok' dúló fergetegén.
 Hős-halál' várása hitté vála bennök,
 Nincs fegyver-lerakó, nincs Görgei köztök.
 „Lugos lesz a' nagy sír — szóla most Bem após —
 Hol az élet nem lesz a' halálnak kapós;
 Egy lábíg elhullunk, véres csatákban itt,
 Gyáva, ki még most is az életre tekint.
 Tegyük halálunkkal dicsövé a' harczot,
 Melly árulók miatt vallá a' kudarczot.
 Vagy megyünk, ha lehet, küzdve és csatázva,
 Kelet népe közé, hősen, vértől ázva!“ —
 'S a' töredék sereg „Éljen“-t monda rája,
 Jövendőjét bízva legfőbb bajnokára.

K m e t y.

A' világtörténet' legdúsabb korszaka
 Az újabb életből, Napoleon maga.
 'S a' hős rohanása Arcole hídján át,
 Tette az irások' legragyogóbb pontját;
 De e' fénypont fölé Kmety emelkedett,
 Lugos Arcolénak hídjára éjt vetett.
 Lugosnál szót emelt Bem, a' nagy veterán:
 „Hadisten sem segít ezúttal e' hazán!
 Csak egy ilt a' kérdés: 'Törökhont elérnünk,
 E' maradvány néppel, mint kell hogy teendjük?
 Átvonúlhat akként 's megmentheti magát
 Két hadtest, ha vivand a' harmadik csatát;
 Csatát a' minőt még a' világ nem látott,
 Ki kell állania minden golyózáport.
 És míg e' fedezet egy lábíg összedül,
 A' maradványsereg, hiszem, átmenekül!“
 „Legifjabb én vagyok — Kmetyi váltta most szót —
 Kisdod csapatommal én állandok majd jót:
 Hogy, hacsak mint Vezúv, Herkulán 's Pompejít
 Egyetlen rohammal a' földre nem terít
 Csekély sereggemmel az osztrák- orosz-had:
 Úgy Bem 's Guyon népe könnyen átvonúlhat.
 Kisdod sereggemmel én leszek fedező,
 Halál fogai mink 's más lesz a' temető.
 Húsz emberrel vivand mindegyikünk karja,
 Hónvéd megszokta ezt, 's teszi ha akarja.

Már pedig akarat nála egy a' tettel,
 'S így, ki most velünk tart, fegyvert emeljen fel;
 Mert most itt az idő, szabad félre állni,
 Ki nem mer, elmehet, fog még rést találni! —
 És e' pillanatban szurony-erdővé vált
 A' parányi sereg, a' mint rendekben állt.
 Nem volt még csak egy is, ki égő szemekkel
 Nem vína végcsatát, bár az ördögökkel.

A' harc.

Talán a' föld maga esküt szórt ellenök,
 Vagy a' hatalmas ég szált csatába velök,
 Tán az ég hullatá, vagy a' föld mérte ki
 A' roppant sereget, melly amott fejkli ki
 A' közel vidéken, 's olly tért foglala el,
 Hogy annak határát el nem éred szemmel.
 Nyolczvanezer ember, mind edzett katona,
 Kétezer honvédnek dolgot hogy ne adna? —
 Kétezer honvédnek, holott Temesváron
 Döntő csatát nyert már a' magyar táboron.
 Mint orkán dühétől felzaklatott tenger
 Hullámszik az ellen 's por-fellegeket ver.
 Az ég elkomorúl fölötte, és a' föld
 Reszket terhe alatt 's már itt ott be is dőlt.
 Mint mikor a' mágness villám csapdossa meg,
 Csillog fegyverzete, öltönye 's a' nyereg.
 Több rajtuk az arany, mint a' mennyit nyomna
 Kmeti seregének ágyúja, golyója.

Rettenetes látni illy nagyszerű hadat,
 Mint áll meg előtte bérczként a' kis csapat.
 Nyomúl már előre az osztrák- orosz had,
 Két felől sebesen, a' mint csak haladhat.
 Megdördül az ágyú, ropog a' puska-cső,
 Hull a' golyó sűrűn, mint a' zápor-eső.
 A' kartács, a' gránát, és a' rakéta tűz
 A' magasban rémes hadi játékot üz.
 Azt vélnéd: a' léghör folytonos tűzben áll,
 Mellynek vad menyköve együl-egyig talál.
 Villog már a' szurony, suhog a' kard éle,
 Életet halállal már is sok cseréle.
 A' honvéd mindegyig hadi rémmé vált itt,
 'S a' huszár sem istent, sem embert nem tekint.
 Ruhájok éjsötét 's rongy már a' golyóktól,
 Üszög véres arczuk, a' láng- 's puskaportól.
 Új meg új rohanást tesznek Lugos előtt,
 Éltetik a' magyart 's megvetik az erőt,
 Melly egy végcsapással összezúzni siet
 A' maradvány magyar harcra szállt sereget.
 'S hol a' vész legnagyobb, hol maga a' halál,
 Nem keresve, embert minden lépten talál.
 Kmety a' hős ott van, rendez, biztat és öl,
 'S dicső elszántságra talál minden felől.
 És a' hol vitézi ötlet megpillantják,
 Magukat halálnak öldökölve adják.
 Spártai hősként védfalak önmaguk,
 Foszlányokban leng már szétlövött zászlajuk.

Sok hős halva nyugszik vér-fürdő közepén,
 'S dühöng még a' csata holt testök tetején.
 És a' megújított ellenhadak miatt
 Kmety, a' nagy vezér, elvonúlót fúvat.
 Lugos' utczáin foly most a' rémes csata,
 Éltét legtöbb vitéz e' harcsteren hagyta.
 'S nincs tán egy magyar is, ki itt nem hullna el,
 Ha léptei nyomán torlaszt nem hányna fel.
 És a' torlasz, maga, csoda gyorsan készül,
 A' rohanó ellen halva egymásra dül.
 'S a' hátrább lévőknek nincs mást mit tenniök,
 Holtakból torlaszon kell általtörniök.
 'S így, miután végre minden lépést vérrel —
 A' küzdő magyartól — vett az ellenség el:
 Megszűnt fél nap után a' gyilkoló csata,
 Minőt a' történet alig mutathatna.
 'S a' végkép megfogyott honvéd- 's huszár sereg —
 Szétveretve — magát erdőkben menté meg.

Merul.

Ezredéves sötét rengeteg mélyében,
 Határszéli hegyek sziklás rejtekében
 'Tüskön bokron által oláh szélek felé
 Kmeti saját éltét meg alig mentheté.
 Néhány táborkari segéddel vágatott
 Lovon, hol tehette, hol gyalog ballagott.
 A' megvérzett arszlán szinte így elvonúl,
 Sebje gyógyultáig bokrok közé lapúl.

'S maga a' seb nem fáj, csak egy sérti keblét,
 Száz medve rohant rá széttépni életét.
 Kmety szívbajának más is volt indoka,
 Elveszté hazáját, és ötet a' haza.
 És most földönfutó, hazátlan gyász vitéz,
 Alig nyúlhat felé egy két baráti kéz.

„Hol van a' hon, mellynek Árpád vére
 Győzelemmel csorga szent földére?
 'S messze képét bujdosó magzatja
 Még Kalypso keblén is siratja.“

Kölcsey.

Végre, kimerített fáradalom után,
 Hogy már ő 's a' lova alig volt a' lábán,
 Oláh végvidéki Merul falvába szállt,
 Hol a' többi hős is pihenőre megállt.
 De a' kit a' sors kezd üldözőbe venni,
 Utoljára is csak tönkre szokja tenni.
 Alig szállanak le fáradt lovaikról,
 Alig törlik a' port izzadt arczaikról,
 Már is a' vad-móczok' keverék tömege
 Legyilkolás végett őket rabbá tette.
 „Nem úgy — mond az egyik — kínos halál várja
 A' rebellis főket, eb a' ki sajnálja,
 Megcsonkítani előbb mindegyik tagjait,
 Azután egy bárdal végezni kínjait!“
 „Azt én nem helyeslem, jobb lesz eltemetnünk
 Élve a' kutyákat, hogy lássa kegyelmünk

A' világ; vagy talán még helyesebb lenne,
 Ha mindegyik bünös akasztófát nyerne.“ —
 'S majdnem e' halál lön kimondva reájuk,
 Egyen múlt csupán csak: nem volt bakó náluk.
 A' halál a' millyen dicső a' csatákban,
 Olly borzasztó csapás illy vadak' markában.
 „Nem úgy, hü oláhok — mond egyik a' körből —
 Égessük meg őket csupa kiméleltől.“
 'S e' perczben a' hősök félmeztelen álltak,
 Szánalomra többé épen nem is vártak.
 Egy sertés-ól állott szalma-fedezettel
 Közelben hozzájuk 's őket az nyelte el.
 Irgalom istene! már lobog a' csóva,
 Futkos ujjongatva a' nép ide 's tova.
 Még egy percz 's a' tető és az egész fa-ól
 Lángok hatalmának azonnal meghajól. —
 Isten! nemzeteknek hatalmas istene!
 Légy e' kínozó vadak büntető eleme! —
 „Jönnek a' katonák, vitéz ulánusok,
 Császár emberei, a' legjobb harczosok!“
 Hangzik a' dühönczök hosszú során végig,
 'S a' csóvát sietve elveti mindegyik.
 „Uram, vezér! — szól most a' rongyfalú szája —
 Itt néhány magyar tiszt ítéléted várja;
 Mi fogtuk el őket, 's már-már megéggettük:
 Itt vannak, mint tetszik, úgy bánjatok velük.“
 'S erre az ulánus-csapatnak vezére
 Mérges szemekkel int néhány emberére.

Kik pikát ragadva előre rontanak,
 'S a' gyilkos oláhok halva elhullanak.
 Érts meg: az ulánok Bem dzsidái voltak,
 Kik által a' hősök szabadlábba álltak.
 Köztök Bem maga is csak hamar ott termett
 'S ki tudná leírni a' leghőbb érzelmet,
 Melly keblét szállta meg.....!

JUHÁSZ.

A' juhásznak jól megy dolga,
Nyárban juhot szaporít;
'Télben pedig csak azt lesi
Legjobb sertés hol rikít.

Ki vágja le? — mit törödnék
Még azzal is a' juhász; —
'S hogy a' szántást hol túratta
A' párával, a' kanász?

Elég hozzá, a' javának
Zsiradékja övé lesz,
'S így a' juhász télen, nyáron
Minden hasznost beszerez.

Bankója még sohasem volt;
De minek is nékie?
Numerusát sem ismerné:
Krajczáros, forintos-e?

Tíz újjával számol ő csak,
'S visszaveszi a' mit ad,
'Tízszeresen, hogy beéri
Újig azzal a' család.

* * *

Egykor vízkereszt hetében,
György is otthon ajtót zár,
Hideg volt, hogy ajkai közt
Befagyott a' pipaszár.

Csikorgott kün, 's hogy megindult
Sivített a' jég-alap,
Medve-szörű szamarának
Apró léptei alatt.

Rosz fát rakott ő a' tűzre,
Koncz komája disznót ölt,
'S György magának egypár sódart
'S fél szalonnát kijelölt.

Némán ballag 's ollykor-ollykor
Aczelazza szamarát,
'S azon töri árva fejét:
Hogy feszítsen kamarát?

A' jó komát este látta
Ajtót zárni kapuján,
'S kifordított subájában
Ballagni a' szamarán.

Koncz is juhász, — György is csak az,
És a' mi több jó komák;
Csakhogy kártyán nincs jó barát,
Azt állítja a' diák.

* * *

Túl lehetett már éjfélen
 Majd lecseppent a' csillag,
 Úgy ragyogott fent az égen
 A mint György visszaballag.

Egyszerre a' vak-sötétben
 Kopogást hall mellette,
 Nem jót gyanít 's dorongjával
 A' jövöt leütötte.

„Költsönbe megy!“ felordít ez,
 'S Gyurkát nyakon teremti,
 'S vas-marokkal szamaráról
 Mindenestül leveti.

„Konczom! magam jó komája!
 Mért nem szól kend hamarébb?
 Hogy az ember előbb tudná,
 Kibe botlik — hova lép!“ —

„Ejnye komám, — Gyurka komám,
 Majd meg tapintottalak!
 'S az ütésben alig-alig,
 Hogyha meg nem csaltalak!“

És az éji két kalandor,
 A' mit szerzett felszedé
 A' sötétben, 's zúzmarázos
 Útát tovább követé.

Udvarán már Koncz, a' koma,
 György is épen haza ért,
 'S vityillója ajtaján be
 Mindegyike alig fért.

'S kiteríti asztalára
 Mindegyik a' hozományt,
 'S bámultában alig bírja
 Megfejteti a' talányt.

György is, Koncz is reá ismert
 Saját tulajdonára;
 'S rögtön futott az is, ez is
 A' kamra ajtajára.

Zárva volt az ott is, itt is,
 De a' falban ür vala,
 Mellynek torkán a' vak Tamás
 Kénye szerint dúdola.

„Költsönbe megy! — kiált másnap
 György, a' legjobb komának —
 S'a se adjon hasznot ez a'
 Város fiskálisának!“

FABAKTER.

Fabakter, magyarul: „fakepeny“ a' neve,
 Állott a' szegleten, nem volt már belseje.
 Utolsó lakója, vasas volt szegénynek;
 De ez is ott hagyta bitangúl a' szélnek.
 Rozzant állapotban, mikép Toldi lova
 Gyomor nélkül billent búsan ide 's tova.
 Feje is be volt már törve az árvának,
 Így fizetnek gyakran a' legjobb szolgának.
 Az ördög maga sem nézett már reája,
 Poklok vad tüzén is ropogott jobb fája.
 Csak az Iczig zsidó volt még egyes maga,
 Ki olykor a' baktert végig símogatta.
 Jó volna, gondolá, fele stelázsínak,
 Rozoglio, liqueur, pálinkás glázlinak.
 Felén meg keszegét, csukát tisztítani,
 'S olykor veres hagymát hátán aprítani.
 De minthogy a' bakter jobban félt Iczigtől,
 Mint a' tüzes pokol minden ördögétől:
 Addig nyikorgott ő, élén a' szegletnek,
 Míg szíve megesett a' polgár-mesternek.
 Ki is irgalomból biz azt el nem adta
 Iczignek, 's czégérül tovább is ott hagyta.
 'S ki merte mondani? hogy a' rozzant bakter
 Végre is milly dicső, milly hős kimúlást nyer.
 Ördög el nem vitte, Iczignek nem adták,
 'S föl sem emészthette a' tisztí hanyagság.

Azonban jött idő, midőn az önérzet
 Még Ernő úrfinak keblén is erőt vett.
 'S délczeg paripáján negédes tartással
 Fölerni látszott a' Würtenberg huszárral.
 Fényes nap volt akkor, fényes volt ruhája,
 Sok szép úrhölgy nézte, 's látta a' mátkája.
 Kik örömsugárzó szemekkel kísérték,
 'S merész ugrásain suttogák: „milly derék!“
 Ernő úrfi lován végre észrevette,
 Hogy sok a' nézőség immár körülötte:
 A' tourt újra kezdé 's úgy hánytatta magát,
 Hogy tajték borítá sallangos pej lovát.

Azonban a' malheureux kaján természete,
 Midőn az embernek legdicsőbb helyzete.
 Akkor veti gáncsát, akkor hozza a' bajt,
 Midőn már az ember csaknem az égnek hajt.
 Ernő úrfinak még más is volt hibája,
 Csak sötétben nyílt meg szemének világa.
 Fényes nappal pedig, hogy nem látott messze
 Nagy tűzében oda nem is járt az esze.
 Úgy látta a' lovag: hogy a' vén antiquár
 Áll ott a' szegleten, 's most is vevőkre vár.
 'S gondolá majd mikép ijeszt rá szegényre,
 Mint szórja könyveit majd szét nyakra-főre.
 'S ugrat, újra ugrat 's végre a' bakternek
 Úgy rohant, hogy szíve clállt az embernek.
 Összedőlt ez szegény kopott csuhájában,
 'S mellére gázolt a' tátos ugortában,

„Mély kátyúba lépett pejkom!“ mond a' lovag,
 A' mint a' nézőség, baklövésén kaczag.
 „Ügysegéljen urak 's kedves honleányok,
 Szégyen a' városra, hogy illy kátyú 's árok
 A' falak tövén is közel a' templomhoz,
 Az emberre bukást 's csaknem végveszélyt hoz!“
 Erre a' nézőség még nagyobbat nevet,
 'S Ernő elsikamlott mint erdön az evet. —
 Így mult ki végtére a' szegény fakepeny,
 Nem bántja őt többé rágalom és a' szeny.
 Ördög el nem vitte, Iczignek nem adták
 'S föl sem emészthette a' tisztli hanyagság.
 Hanem hős halált halt, attakra szállt vele
 Egy lovag, ki vitéz-tettekkel volt tele.
 'S végtére csak az fájt a' zúzott kebelnek,
 Hogy sírja fölött is nagyokat nevettek;
 Sőt, hogy temetésén az útca-sarokban,
 „Kátyúnak“ nevezték a' bucsúztatóban.

Így történt ez — mondják fő Pest városában —
 Ezernyolczszáz negyvennyolcznak nyár havában.
 Sőt a' rágalmazók már azt is beszélik:
 Ernő nemzetör volt csaknem egész végig.
 'S tüzesen jelen volt mindenütt, a' hol a'
 Legvéresb csatákról szörnyű beszéd vala.

DRÁGA KOMA ASSZONYOK.

Botolják meg a' dolga
 Drága komám asszony,
 Tegnap óta magára
 Rettentőn haragszom.

Kár volt annyit fecsegni,
 Gyönyörű angyalom,
 Mennyit le nem örlene
 Hét napig tíz malom.

Hiszen mi vagyon abban,
 Hogyha komám asszony'
 Férje betér hozzám is,
 Ha enyim nincs itthon.

Mintha bizony magácska
 Jobb volna nálamnál,
 Ama hirre felkapott
 Deákné vásznánál.

Tudja-e a' jó minap —
 De csak nem mondom el;
 Vagy mért lennék iránta
 Annyi kimélettel? —

Komám asszony kertjénél
 Ott az ákácz mögött,
 Lestem egy szép madárra
 A' mint az éj megjött.

Komám uram — tudtam én —
 Ma nem megy sehova;
 Oh! e' czifra dolognak
 Sok az ágaboga.

Megsúgták már énnekem:
 Komám ákáczfája,
 Egy szerelmes pár fölött
 Az őrt gyakran állja.

'S most is ballagott felém
 Egy derék szál ember,
 'S sutlogá: — komám asszony —
 Szívem hangosan ver.

'S e' csalódott férfiú
 Komám asszonykának
 Legdrágább komája volt —
 'S hívem — nő társának.

Mindent még se mondok el,
 Drága komám asszony;
 De e' találkozásból
 Volt némi kis haszon!

Botolják meg a' dolga,
 Kár hát úgy fecsegni,
 Mintha komám asszony más
 Nem szokna ölelni.

NÉGY FOGOLY MADÁR.

Két gazdag háztulajdonos
 Nagyobb városunkban,
 Helyet foglal egy asztalnál
 A' Gyík fogadóban.

Nagyon felcziczomázottan
 Mind a' kettő neje —
 Ünneplévén — az asztalnál
 Szintügy megjelené.

És hogy egy kis multságuk
 Legyen, elhatázzák:
 Hogy a' most jött légátust is
 Maguk közé vonják.

'S négy fogoly-madárt hozatván
 Akként tréfáltanak:
 Vágás nélkül szétosztani
 Adták a' diáknak.

Légátus úr is a' nagy Á-t
 Rég volt hogy tanulta,
 Ugyanazért a' felhívást
 Rögtön elfogadta.

És a' madarak egyikét
 Szúrta villájára :
 „Önök ketten , és a madár
 Hármat tesznek számra.

E' második madár 's önök
 Emitt balra ketten ,
 Hogy hármacskán ne volnának
 Tagadom kereken.

'S a' megmaradt két madarat
 Ha magamhoz veszem ,
 Hárman leszünk 's úgy gondolom
 Okosat cselekszem.

'S minthogy így a' fraternalis
 Divisio nem sért ,
 Erszényükre még iszom is
 Becses életükért!!!“

A' SZEKERÉSZ.

„Hej! — hej! — Makabeus!

Vén zsidó, korcsmáros:

A' legolcsóbb borod

Ugyan hány krajczáros?‘

Megállt a' szekeresz

Terhes útában,

'S egypár kortyot akart

Inni futtában.

És a' zsidó korcsmáros

Kiálta: „Húsz krajczáros!“

„Gyi! Keselyü; gyi! Merész!“

Felsuhint a' szekeresz.

A' fiú újra hajt,

Golyót visz szekerén,

'S ismét megállt odébb

Egy korcsma elején.

„Magam korcsmárosa!

Hej! hej! Czinege:

Hogy szokott kallódni

Borod itczeje?‘

'S felkiált a' csapláros :

„A' legjobb tíz karjczáros!”

„Hó! Keselyű! — hó! Merész! —
Gyeplüt ránt a' szekerész.

A' lá úja haj,
Golyót víz szakordn,
'S sandt megállt odobb,
Egy kocsmn eljén.
Magam kocsmháron!
Haj! haj! Ginegy:
Hogy szakott kalidán,
Borod itesje?

MERÉSZ BANDI.

Merész Bandi széles jó kedvébe
 Ujoncznak csapott be :
 „Ördög 's pokol, Bandi, én csodálom,
 Hogyha ez nem álom!”

„Elég régen húzom és halasztom,
 De már csak bevallom :
 A' borzasztó halál képzelete
 Iszonyún ijeszte!”

És a' midőn Bandi katona lett,
 Mindenki nevetett,
 'S volt ki szánta is, hogy gyávaságból
 Sírva ment honából.

Nem kell hinnünk, volt Bandinak esze,
 'S ha jött a' harcz nesze ;
 Bujdokolt a' málhás kocsik között
 'S senkit sem üldözött.

De ha jó baráti dicsekvének,
 Hányat leölnének,
 Bandi nem szólt; de fájt a' kebele,
 Nem volt érdemjele.

Történt végre, egyszer életében,
 Egy falu végében,
 Puskát ragadt és lött ellenére
 'S átok szállt fejére.

Egy durranás hallik, és két halál
 Martalékra talál;
 Egyszerre lött Bandi és ellene,
 'S mind kettő eldüle.

ALFÖLDI PUSZTAKÉPEK

NÉPDALOKBAN.

Rom és patak környékin, ős regék
Szólnak lelkedhez mindenütt.

Tompa Mihály.

Rémény világol olykor
Szívem körül,
Sugáritól a' bánat
Megédesül.
'S öröm könyűje reszket
Pilláimon;
'S vidám dal édes árja
Zeng ajkimon.

Vahot Sándor.

PUSZTASZER.

I.

Pusztaszeri sikmezőn
 Ott virúl a' szeretőm,
 Hol a' puszta-templom áll,
 Hol az a' sok hattyú száll.

Pusztaszeri hattyús tő
 Nálad a' szép mulató,
 Julcsámat ott találok
 Bö aratású nyáron.

Nagy sík az a' Pusztaszer,
 Jóság rajta mint tenger;
 A' kecskeméti gulyás
 Nagy úr ott, mint senki más.

'S a' ménesek csikósa
 Gyepét hegykén tapossa;
 Jogába még eddig ott
 Senki sem avatkozott.

Két felség kórmányozta,
 Egy nagy ország e' puszta;
 Csikós, gulyás ott élnek,
 Egy úrral sem cserélnek.

Csak az egy fáj énnekem :
 Sógorságok ők velem ;
 Mert Julcsámhoz betérnek,
 Tőle csóközönt kérnek.

Hej pediglen a' közös
 Nem jó az a' költsönös ;
 Csikós , gulyás szokta ezt
 'S neveti a' szerelmest.

Julcsám , verjen az isten !
 Előtted ha szent nincsen ;
 Ha másra is kacsintasz,
 Csókot mástól elfogadsz.

Az őskorban hívebbek
 Voltak itt a' nőnemek ,
 Még mikor Pusztaszeren
 Magyar nemzet volt jelen.

Pusztaszer nagy város volt ,
 De bús népe mind kiholt ,
 Még a' török kard alatt
 Jött rá a' végpusztulat.

Százezeren törtek rá ,
 'S úgy éggették le porrá :
 Hitetlen pogány fajok
 Átok szált volna rájuk.

És a' midön a' kontyos
 Keze alatt a' város,
 Por, hamuvá rontatott,
 A' magyar fönt mulatott.

Fönt a' felsőbb vidéken
 Tust ittak még íziben;
 Nem tudták hogy Pusztaszer
 Pogány kézen pusztul el.

Elpusztult ő 's most a' szél
 Róla sok szépet beszél:
 Becsületes magyar nép
 Lakta e' tájt mindenkép.

Hallod, Julcsám! hallod-e?
 Mit mond szíved belseje?
 Tán: — hogy eme szent emlék
 Ellen véteni sem kék?

Csikós, gulyás ha környez,
 'S azt hazudja, hogy elvesz;
 Ne higgy neki, — higgy nekem
 Érted ég a' kebelem!

'S ott a' hattyús tó szélben
 Várlak esteli fényben,
 'S hattyú-dalok zengzetén
 Páromnak esküszlek én.

SZIKRA.

II.

Szikra táján
 A' szilaj Tiszának,
 Szép hajnalán
 Az év tavaszának:
 Jártam keltem
 A' homok halmokon,
 'S megpihentem
 Lenge virágokon.
 Tisza partján —
 A' homok-hegyeknek
 Bokros allján —
 Él tárgya szívemnek.

Szikra neve
 A' part vidéknek,
 Kikötője
 A' Tisza mentének.
 Kecskemété
 Itt a' Tiszafolyó,
 'S galambomé
 Partján a' házikó.

A' szép halász
 Átázva lépdegél,
 Hol a vadász
 A' lánynyal csevegdél.

A' vadász én,
 A' lány tulajdonom,
 Halász legény
 Rés van a' hálódon!
 Szegény gyerek
 E' regényes tájon,
 Nem ismerek
 Nőt a' ki megszánjon!
 Jó fiú vagy,
 Noha azt jól tudom;
 De békét hagyj,
 'S ne kísértsd galambom;

Mert én olyan
 Vagyok mint a' szikra,
 'S mint a' folyam,
 Melly kitör a' síkra.
 Fegyverem ha
 Csattan a' réteken,
 Összerogyva
 Vadam mind elveszen.
 Tehát vigyázz:
 Vidd tova hálódat
 Jámbor halász,
 'S kerüld haragomat!

De a' halász
 A' Tisza partokon,
 Csak ott halász,
 Hol a' ház vagyon.
 'S a' mint a' nap
 Sugára egykoron
 Fahegyre kap
 Bájoló hajnalon:
 A' rét szélben
 Úszó szárnyasokat
 Lesegettem,
 Várván galambomat.

Egyszerre csak
 Suhog a' rét mélye,
 'S fut a' csolnak
 A' partok mentébe; —
 És ablaka
 A' parti kis háznak,
 Fölcsattana
 Füttyén a' halásznak.
 'S kijött lányom
 A' százszor hitetlen,
 'S a' hullámon
 Túlpartokra lebben.

Isten átka
 Sujtson le gaz leány,
 Illyen mátká
 Lehet még akárhány!

Én elmegyek,
Szikra, vidékedről,
'S nem regélek
Soha kellemidről.
És a' számos
Falvakat mentedben
Eme bájos
Tájról nem nézdelem.

Sem a' habok
Szalagos játékát,
'S a' csajkások
Lapát csapdosását.
'S Tiszádnak ha
Megohajtom halát,
Ismerem a'
Pusztabirád lakát.
Hozzá megyek
Ama völgy ölébe,
Ott is lelek
Szép lányt hevenyébe.

SZENT LÖRINCZ.

III.

Szent Lőrinczi puszta templom
 Oldalán,
 Vércse fészkel a' tavaszra
 Jó korán.
 Felcsattog ő villámsebes
 Szárnyain.
 Nincsen ború csendölelte
 Napjain.

Nem lát veszélyt a' vidékben
 Most soha;
 A' vadásznak nincs fegyvere,
 Nincs pora.
 Gondtalanúl elhagyja ő
 Tanyáját,
 'S visszaröppen 's fel sem veszi
 Más baját.

Szent Lőrinczi erdő felett
 Ott lebeg,
 Bú 's gond miatt keble soha-
 Sem beteg.

Kecskemét rezes tornyát is
 Megszállja,
 'S Szent Lőrincz harangját ott föl-
 Találja.

Tatár, török verte szét a'
 Vidéket,
 Csak a' templom romján hagyott
 Emléket.
 Az utókor ott talált egy
 Harangot,
 Melly veszélykor a' templomhoz
 Ásatott.

Magam is e' puszta templom
 Tövében,
 Gyakran pihentem a' nyárnak
 Hevében.
 Lestem, vártam, mígnem eljött
 Galambom;
 A' szép leány, Erzsi lelkem
 Angyalom.

'S hogyha a' rom szárnyas örje
 Sívintott,
 Akkor hozzám bizonyosan
 Ő futott.

Szétnéztünk a' rónatájon
 'S gondolánk :
 Isten tudja mi várhat még
 Mi reánk !

Hány ezeren pihennek a'
 Mélyben itt ?
 Hányba mártá török , tatár
 Fegyverit !
 'S feltekinténk az oromra ,
 Hol a' szél
 Gyász dalokban ős regéket
 Zengicsél.

'S hol egyébbre az új korban
 Nem talál ,
 Mint ha a' rom madarkája
 Reá száll.
 'S gyakran hogyha ős tövéhez
 Eljövünk
 Erzsikémmel , 's a' multakról
 Csevegünk.

Szegény templom ez sem tart már
 Sokáig ,
 Csak aratás , vagy a' szüret
 Utánig.

Akkor Erzsimet oltárhoz
 Vezetem,
 'S el nem hagyom egy olly könnyen
 Tűzhelyem.

Nem andalgok én multadon
 Tán soha;
 Hej! az idő most is elég
 Mostoha.
 A' madár is elröpíti
 Fiait,
 'S újra bús magányban lesznek
 Romjaid!

CSONTOS HALOM.

IV.

Csontos halom, jó nagy halom
 Rá illenék egy szél malom,
 Úgy sincs malom ezen tájban
 A' nagy borbási pusztában.

Molnár magam volnék benne,
 Feleségem Klári lenne,
 Kitartanám a' hasznából,
 Az örletések vámjából.

Vitorláit úgy forgatnám
 A' szeleknek fordulatan,
 Hogy leginkább kelet felé
 Vászón szárnyait lengetné.

Kelet felé Szent-Király van,
 Gazdag erdő tölgy fáiban,
 Mellynek szélén egy fás tanya,
 Kedves rózsám fogva tartja.

Odáig meg a' dús földek
 Hátán kalászkok rengenek,
 Kanahán itt a' föld lapja,
 Mit ér? ha le más aratja.

Nem bánom én arassa más ,
 Izzadjon belé a' kaszás ,
 Csak legalább ennyim lenne
 Klárim legforróbb szerelme.

Jöszte hozzám kis angyalom ,
 Itt várlak a' csontos halmon ,
 Mellynek multja nem csekély volt ,
 Hol tatár chán népe harczolt.

Borbás falva éjszagnak állt ,
 Hol a' tatár dúlt és prédált ,
 Ezt a' templomnak romfala
 Mostanságig is mutatja.

Földes ura hős Borbás volt
 A' tatárnak meg nem hajolt ,
 És vitéz hatod magával
 Itt küzdött a' vad tatárral.

Húsz hevert már körülötte ,
 A' mint jó lovát leölte
 Egyik a' rohanók közül ;
 De még Borbás egyre vág 's öl.

Jobb lábával hült lovára
 Lépett már legutoljára ,
 'S tenyéryni széles kardjával
 Halált szórt bús haragjával.

Baráti már mind kimultak ,
 Ötven tatár mellé hulltak ,
 Kik véreikkel itatták
 Itt a' földet , — a' haramják. —

Végre Borbás sok seb miatt ,
 Lova mellett összeroskadt ;
 De még sem lett élve fogoly .
 Ön kardjától hős vére foly.

Itt vannak ők eltemetve ,
 'S csontos halom lett a' neve
 E' magas homok torlasznak ,
 Hol most tetemim nyugosznak.

Klárím ! Klárím ! nem jössz ide ? —
 Ördögnek is volna kedve :
 Midőn még a' harang szóra
 Sem indulsz meg viradóra.

Hej pedig már elbufogta
 A' harang , az istenadta ,
 A' hat órát Kecskeméten —
 Rossz harang az a' vidéken !

Nagy harang az ; de megrepedt
 'S egy kontár rá foltot vetett ;
 Alkalmasint ez az öntő
 Nem volt más , mint kefekötő.

Mit se gondolj vele, rózsám, —
 Hasadt harang rekedt hangján,
 Itt a' csontos halom alján
 Elvárlak az est' hajnalán.

ZÖLDERDEI CSÁRDA.

V.

Nagy-Körös és Kecskemét
 Között áll a' csárda még,
 Éjjelenkint ollykoron,
 Benne pislá mécs is ég.

Áll a' korcsma, igazán,
 Ritka benne a' vendég,
 Illy bitangúl elhagyni
 Biz azt talán még sem kék.

Mint a' részeg ember áll
 Letépett ruháiban,
 Ő is csak úgy szédeleg
 Rongyos szarufáiban.

Két kapuja nyitva van
 Mind örökké nékie;
 De a' vendég kikerüli,
 'S keresztet hány mellire.

Csak akkor hajt a' kocsis
 Annak udvarára be,
 Hogyha kiállt lovait
 Vas-villával verte le.

'S megiszik egy itcze bort,
 Színe savó, íze vad,
 Szint' a' szeme szikrát hány,
 A' mint torkán leszalad.

Hej máskint volt hajdanán,
 Vagy tizenkét év előtt,
 Mikor még a' számos úr
 E' vidéken nyúlat lött.

Tiszta volt a' csárda táj,
 Meszelt a' ház oldala,
 'S Hártó uram falára
 Zöld ágat is mázola.

És a' czégér fölötte
 Selyem pántlikából állt,
 Oh még akkor a' legény
 Jó napra csak itt talált.

Rideg volt a' korcsmáros
 Benne számos évekig;
 Jó bora, víg kedve volt
 Az árenda végeig.

Rideg uram boránál
 Julcsája még többet ért,
 Ugy segéljen nem adtam
 Volna a' fél világért.

Szép kerekded arczáján
 Örök rózsza szín vala,
 Szebb volt ifjabb korában,
 Mint az égnek angyala.

Mind hijában, az idő
 Mindent kikezd im itten,
 Rideg Julcsa sem az már,
 A' ki vala régenten.

Elvitték a' szép leányt,
 Menyecske már régen ő;
 Azért elhagyott e' ház,
 'S gyászol mint a' temető.

CZETHAL.

VI.

Nyárfás erdő a' czethali
 Futó homok tengerén,
 Nyár hevében madár piheg
 Hús lombjai rejtekén.

'S míg a' madár lombok között
 Andalító dalt cseveg;
 Addig én kopók zajára
 Futó nyúlnak lest vetek.

És ha roppan puska-csővem,
 Hangját az erdők mélye,
 Sokszorosán visszaadja
 Álhangokkal cserélve.

Kedves vidék, — mind a' mellett,
 Hogy homokja végtelen,
 Melly gyakorta utazóba
 Van, — ha a' szél féktelen.

Éjszak felől az erdőhez
 A' postaház fehérlik,
 'S feljebb rajta Földeáki
 Fogadó ajánlkozik.

Gyakran magam is betértem
 A' vendéglő ajtaján,
 'S száradt tokom meghűsítém
 Einschlagos fehér borán.

Ittam, ittam, 's mindannyiszor
 Keserű képet vágtam,
 Noha borát — nem lévén jobb —
 Mindig jónak találtam.

Képet vágtam; mert az¹ erszény
 Elég tág itt nem lehet,
 Úgy berántja a' fogadós,
 Ha kit a' sors ide vet.

Pedig gyakran csak azért is
 Oda küldtem magamat,
 Hogy a' postaház ablakán
 Meglássam galambomat.

Úgysegélyen gyönyörű lyány
 Lakott abban csak imént,
 Angyali szép arczájával
 Elbájolta a' legényt.

De mit ért az, ha nem nekem,
 A' czethali vadásznak,
 Virult a' lyány a' pusztában,
 'S kezét odadta másnak.

Százsor meg is keserültem
 Árvaságom e' miatt,
 'S neki adtam bánatomban
 Az itálnak magamat

Hej! — és gyakran el is nyelt már
 Itt engemet a' czethal,
 Az erdőnek déli szélén,
 Hol kormosúl az a' fal.

Ház volna az, pedig csárda,
 Czethal annak a' neve,
 Mellynek avúlt száraz gyomra,
 Sokszor koporsóm leve.

Oltsón fogyasztottuk a' bort,
 Pedig virágos is volt,
 'S illatos is 's hogyha ittuk
 Zápfogunk is majd kihult.

'S ezentúl még nagy baj is ért;
 Mert a' Czethal gyomrából
 Ki nem tett a' homok-partra,
 De soha, — jó szántából.

Nem is megyek már feléje
 Ez életben sohasem;
 Elvitték a' szép vidékről,
 El, örökre kedvesem.

CSALÁNYOS.

VII.

Nagy tó nálunk a' Csalányos ,
 Vadkacsa jár bele páros ,
 A' bűvár is fölkeresi ,
 Bugdácsolva párját lesi.

Én is oda járogattam ,
 Partjain lest állogattam :
 Puska is volt jobb kezemben ,
 Kácsát , szárcsát lesegettem.

Elöttem hullámozott a' tó ,
 Volt madár , volt szélkiáltó ;
 De a' puskám töltve maradt ,
 Nem löttem én a' madarat.

Hátam mögött volt a' szőlő ,
 Arról fújdogált a' szellő ;
 Paradicsom kertje van ott ,
 Benne kedvesem virágzott.

Virágzott ő mint a' rózsa ,
 Bárcsak magamé lett volna ;
 Oh de más is' járt utána ,
 Másnak is volt ám puskája.

Dehogy löttem volna vadat,
 Kivált azt a' szép párosat;
 Magam is a' tó szélében
 Párom után leskelődtem.

Szép ház az a' nagy cserepes,
 Fa előtte zöld leveles,
 Jó vizű kút van alatta,
 Szomjam gyakran oltogatta.

Ott merít az én galambom
 Friss vizet az esthajnalon;
 Nem is lesem én a' kácsát,
 Ha sejdítem báj alakját.

Meríts! meríts! az én szívem
 Örök forrású szerelem,
 'S tisztább ama kút vizénél,
 Boldogítóbb sincs ízénél.

Isten veled hát Csalányos!
 Sietek már lenni páros:
 Úgy is arra viszen az út,
 Hol zöld a' fa 's áll az a' kút.

NIKSZBRÓD.

VIII.

A' nikszebódi vén csárda ,
 Ágasegyház szélben ,
 Ollyan mint a' nyúlvaczok ,
 Buczkák tetejében.

Kidült bedült az oldala ,
 Kúszás a' teteje ,
 Támasztékos a' fala ,
 Sövény a' kéménye.

Nyárban gólya kelepel
 Szívszakadva rajta ,
 'S szemét rá a' hinárból
 Béka hunyorgatja.

Télben varjak fölötte
 Kárt , kárt rikácsolnak ,
 Kerítetlen udvarán ,
 Ebek ásítóznak.

Czifra suba , sallangos ,
 Van a' korcsmároson ;
 Tíz pengővel többet ér ,
 Hogyha lógna másón.

Tíz pengővel többet ér
 Még a' korcsmánál is,
 A' nikszebódi csárdásnak
 Illyen suba kár is.

Ki látná meg ott rajta
 Betyárokon kívül,
 Kik a' rovást báránnyal
 Fizetik készpénzül.

Ámde tudja ő minek
 Olly cifra subája:
 Sokszor el-eltakarva,
 Ül benne babája.

Piros, pozsgás menyecske
 Az a' Rúza néni,
 Szeretnék a' csárdással
 Décz-bundát cserélni.

Piros asszony, jó asszony,
 Szivarra gyújt ollykor;
 De a' pipa szájában
 Füstölög mindenkor.

A' nagy puszták lakói,
 Egyet csípnek arczán,
 'S kétszer annyi vonás áll
 A' rovás oldalán.

Dehogy Nikszbród, dehogy az,
 Noha neve nem más;
 Míg a' Rúzsá néni ott
 Maga lesz a' csárdás.

Pénze nélkül a' gulyás,
 Húst hoz asztalára;
 Szép subának juhót hajt
 Juhász, udvarára.

Lesz még ingyen szép selyem
 Viganó is ottan;
 Azt én viszem Rúzsámnak
 Sietve legottan.

ORGOVÁNY.

IX.

Orgoványi tolvajos ,
 Nagy a' te hirneved ,
 A' jó madár örömet
 Lakást veszen benned.

Szegény legény csak ide
 Hordja keresményét ,
 Hol nem féli a' megye
 Fegyverének élet.

Kopár sívány homokból
 Hegyek vannak itten ,
 Hajtott jószág elfér a'
 Buczkák rejtekében.

Kecskeméttől dél felé ,
 Miként a' havasok ,
 Úgy fénylenek messziről
 E' vad sivatagok.

Halas , sőt Szabadkáig
 Tart e' homok tenger ,
 'S ha az orkán belé köt ,
 Homok-felhöket ver. —

Alig egy két rongybokor
 Sínlődik ormain,
 'S a' fül nem gyönyörködik
 Csalogány hangjain.

Csak a' róka, és a' nyúl
 'S télben a' farkasok,
 És a' bujdokló betyár
 Itten a' lakosok.

Fejdelme sem szeretnék
 Lenni e' bús tájnak,
 Valóságos képe ez
 Egy kihalt világnak.

Felső részén áll a' nagy
 Cserepes új csárda,
 Jól esik az útnak
 Bent pihenni nyárban.

Jó emberem a' csárdás
 'S szép kis felesége,
 Igazi jó magyar faj
 Minden cselédsége.

Szegény legény kastélya
 E' cserepes új ház,
 A' ki minden fogásra
 Pár napig ott tanyáz.

Pusztabiró ő kegye ,
 Ollykor szinte betér ,
 Kúnsági fi , jó ember ,
 'S iszik igaz pénzér.

Én is ittam már vele
 Tiszta emberségből ,
 Én is magyar , ő is az ,
 Ős apák véréből.

De azért , homok-király ,
 Csak maradj pusztádban ,
 Nem lennék én helyeden
 Biró Orgoványban.

ARANY-HEGY.

X.

Félegyház vidékén
 A' hegyek akkorák :
 Hogy néhány percz alatt
 Megmásszák a' csigák. —

Arany-hegy sem nagyobb
 Többi testvérinél,
 Melly alig érdemli,
 Hogy még hírneve él.

Hej! magam sem tudnám
 Miért emlegetni;
 Ha oda nem járnék
 Ollykor enyelegni.

Arany-hegy tövénél
 Vagyon a' fogadó,
 'S benne szép piros nő,
 Kárhogy neve: Manó.

'S kár, hogy a' mint vagyon
 E' dombnál nagyobb hegy,
 Úgy a' csárdánál is
 Van még érdemesb hely.

Mert ha itt meg nem lop
 Senki betértebben;
 Lopás fog történni
 Bizonynyal szívedben.

Azonban illy orzás
 Nem ép' veszedelmes,
 Kivált ha a' legény
 Egy kissé szerelmes.

Arany-hegy maga is
 Gyűlpont volt hajdanán,
 Egy pusztai párnak
 Minden év tavaszán.

Szegény juhász bujtár
 Hágott tetejébe,
 Két araszttal tovább
 Látni a' vidékbe.

Látni délkeletnek
 Félegyháza felé,
 Honnét szép kedvese
 Naponkint jött elé.

'S minthogy a' pásztornak
 Szerelmes párjánál,
 Nincsen drágább kincse
 Kedves galambjánál:

Azért nevezte el
 E' kerekded halmot
 Arany-hegynek, a' hol
 Azzal mulatozott.

Azonban megfordúlt
 Nagyban ez a' világ;
 Fájához is hűtlen
 Ma már a' lengő ág. —

A' csárda is többet
 Ér ma azon hegynél,
 'S benne a' szép asszony
 A' ház értékinél.

Arany-hegyi csárda,
 Kár e' név tenéked:
 A' hűség próbáját
 Nem lelni föl benned.

Azért ha útzom
 Gyakran el melletted,
 Neved: „Kopott csárda“ —
 Nálam -- „Arany“ helyett.

V A C S.

XI.

Herczeg Koburg igen díszes
 Uradalma Vacs :
 Nagy puszta ez az alföldön , —
 Fiú ! arra hajts ! —

Bírta azt már Kecskemét is
 Egy időben , 's ott
 Leggazdagabb , legfényesebb
 Állapotban volt.

Rajta zöldben ős időktől
 A' nagy erdő áll ,
 Lám a' fogoly pár is oda
 Nagy robajjal száll.

Én is árva fogoly madár
 Volnék benne már ,
 Kis szeretőm epekedve ,
 Mindig oda vár !

'S mindannyiszor tölem csókot
 Esdekelve kér ;
 De hogy lopva teszi , biz' az
 Nem olly sokat ér.

Édes apja gazdag ember
 A' határban ott,
 'S engem lánya szerelmiért
 Gyakran megis rótt.

Mit ér nékem a' nagy világ
 Ott a' zöldben kint?
 Ha a' jobb sors állapotunk
 Felé nem tekint.

Úr a' pusztán csak a' herczeg,
 'S úgy sem vagyok én,
 'S nékem a' pusztából csupán
 Csak a' rózsám kén'.

Itt is áll egy pusztá templom
 Igen-igen rég;
 Őt sem szánta, mint engemet
 A' sujtoló ég.

Rommá leszek én is, mikép
 Törve, zúzva ez;
 Nagy pusztája — felfogadnék —
 Utóbb sírom lesz!

'S ha már úgy lesz, azt szeretném
 Szívem szerint csak,
 Ha elvinne, elragadna
 E' bús időszak.

'S sírunk volna kedvesemmel
 Ugyanazon egy,
 Hol a' pusztán legtöbb vándor
 Andalogva megy.

És hogy sírunk fölött, fejünk
 Fája lenne a'
 Pusztában a' legzöldelőbb,
 Legvirulóbb fa:

Mellynek árnyas lombja alatt
 Az útzó majd,
 Nemcsak egyszer eltikkadva
 Térdet fejet hajt,

'S talán néha fel is sohajt:
 „Itt az zöldbén a'
 Vacsi pusztán, sírjel ez a'
 Lombbal teli fa!“

CZEGLÉDI VASPÁLYA.

XII.

Nagy szél fú a' muszkák felől,
 Szívem fázik oda belől;
 Fázom, fázom, szinte lelkem,
 Reszket nagy bújában velem.

Elvitték őt katonának,
 Kiért szemeim úgy áznak,
 Elvitték őt; mert honvéd lett,
 Még pedig a' király mellett.

De ő azért, a' jó gyermek,
 Nem szólt, csak azt mondá: „Megyek!“
 „Elmegyek én kötél nélkül,
 A' volt honvéd harciban épül.“

'S maga ment a' bizottmányhoz,
 Büszkén — emígy szóla ahhoz:
 „Nem kell orvos, úgy állok én,
 Mint a' szirt a' Sión hegyén!“

Maga ment el, nem bujkála,
 Szerte szélyel a' csárdákba;
 Jobb helyt állni a' szép szóra,
 Mint úgy jutni a' bitóra.

És hogy elment, azt danolta:
 Majd megvirad még valaha!
 Nyolcz év nem sok, mi több páros,
 Csak nyolczszor fagy be a' Maros.

Hideg szél fú Moszkva felül,
 Szegény, ő már gőzkocsin ül;
 Hogy ne fáznék szívem belül,
 A' vas-pálya arra röpül.

Bár az a' szél azt tehetné:
 Hogy a' gőzöst visszaverné,
 'S Czegléd felett ha megállna,
 Szeretöm ott megtalálna.

FEHÉR-TÓ.

—

XIII.

Matkó szélben Kecskemétnél
 Még azolta áll a' tó ,
 Hogy lezúgott alföldről a'
 Tenger , a' nagy úsztató.

Mutatják az éles homok
 Sodrott apró csigái ,
 Hogy itt hajdan a' tengernek
 Hobot vertek árjai.

Most a' tónak távolabbi
 Halmain fák zöldje áll ,
 Hol a' pásztor szélviharban
 Biztos menhelyre talál.

E' fák téres közelében
 Két kéményű ház vagyon ,
 Új tetővel , új falakkal
 Virít messze , de nagyon.

E' ház korcsma , hol a' puszták
 Lakói szerepelnek ,
 Hol nem is kedv , hogyha nem jut
 Gyakorlat az ökölnék.

Hát az a' szép cserepes ház,
 Magas megyszín falával:
 Mit keres e' homok-pusztán
 Egyedül egy magával?

Szöllős-kert az, hol e' ház áll
 Halmos völgyes pusztában,
 Ott élhetném bár le búmat,
 Az egyszerű magányban.

És ha — kiért szívem eped —
 Éltemhez csatolhatnám,
 Forrna bármint a' nagy világ,
 Itt meg se sohajtanám.

Pedig, hej! volt már egy idő
 E' pusztában hajdanán,
 Hol szerelmem szivre talált
 Ifjú korom hajnalán.

Még akkor a' tó hullámit
 Balatonnak képzelém,
 'S tán hogy a' lányt ott öleltem
 A' világnak közepén:

Azt hittem, hogy e' puszta rész
 Paradicsom mintája,
 'S benne lányom, e' nagy világ
 Legragyogóbb rózsája.

Elmult e' kor , másé a' lány ,
 Nagy idők álltak elő ,
 'S olyan nékem most e' vidék ,
 Mint egy zöldfás temető.

Szegény lettem , szegény vagyok ,
 Gazdag a' nő más ölén ,
 Hasztalanúl fort együvé
 Nevünk itt a' fák tövén.

ZÖLD-HALOM.

XIV.

Halas Kecskemét között,
 Kopár síkon-homok, halmok állnak,
 Völgyeikben messzire
 Hinárt verő vizek hullámzanak.

És a' legnagyobb halom
 Tetején, egy puszta ház sötétlik;
 Árva lelkemre mondom:
 Ott, mint a' vad bűn, úgy feketélik.

Hej, hogyha e' házra is
 Rá szólna a' statárium pontja,
 Úgy a' szolgabíró úr
 A' leczkét fejére rég kimondja.

És e' háznak hír-neve,
 Fél Magyarhon előtt ismeretes;
 A' zöld-halmi csárdáról
 Régen szól a' fonókban is a' vers.

Itt tartották a' gyűlést
 Hajdanán a' puszták vitézbjei;
 Itt röpültek gyorsan el
 Pásztor czímen sokak vész perczei.

Hej, a' komiszárus is
 Ismeri már e' bünlakta fészket,
 'S rá-rá riaszt még ma is,
 'S kér megadást, avagy olt életet.

Ollykor Rúzsa Sándor is,
 Betekintett e' puszta csárdába;
 De a' kantárszj kezén,
 'S lova kész, — csak úgy rág a' zablába.

Nem ment kéjelegni be,
 Hol a' csaplárosné a' konyhában,
 Sustorogva pattogó
 Tüzénél inceselgett forogtában.

'S mit ért volna nékie,
 Terka asszony minden dicsősége?
 Hogyha rajta tört vala
 A' vármegye, — az ő ellensége!

És hogyha a' vármegye
 Közelgett, azt jól bevárni szokta,
 De azután pej lován
 A' port 's tavat egyiránt szétrúgta.

'S legjobb paripákon is
 Utóbb csak azt látták, hogy a' homok
 Csak úgy porzik, mint mikor
 A' huszonnégy fontos légbe pattog.

Ugyan ki is húzza e'
 Csárdától az árendát időnként?
 Hogyha enyim volna az,
 Inkább még én fizetnék rá önként.

Mert a' bérlő uramnak,
 Díszes vendégei szép sorában,
 Fürödni kell egyiránt
 Vizenyös, romlott saját borában.

'S ha nem teszi, és ha nincs
 Lakán szép piros magyar menyecske,
 Zöld-halom üres marad,
 Alig száll meg ott a' vándor fecske!

 32.074

Tartalom.

	<i>Lap.</i>
Új-évhez	3
Hajnal	7
Linához	11
Szerelmem	13
Rozámhoz sat.	19—21
Csatamező	22
K. Nina sírja fölött	25
A' Folyam virágai	28
„Et nos floruimus.....“	33
Tájékozás	36
Ő, és én, és a' veres bor	39
Helyes mondatok (XV)	42—48
Lugos (Töredék)	49
Juhász	57
Fabakter	61
Drága koma asszonyok	64
Négy fogoly madár	67
A' szekeresz	69
Merész Bandi	71

Alföldi pusztaképek, népdalokban.

I. Pusztaszer	75
II. Szikra	78
III. Szent Lőrincz	82
IV. Csontos-halom	86
V. Zöldeidei csárda	90
VI. Czethal	93
VII. Csalányos	96
VIII. Nikszbród	98
IX. Orgovány	101
X. Arany-hegy	104
XI. Vacs	107
XII. Czeglédi vaspálya	110
XIII. Fehér-tó	112
XIV. Zöld halom	115